

Ilustrirani **Slovenec**

Čelo IV

Tedenska priloga »Slovenca« (šl. 131) z dne 10. VI. 1928

Štev. 24

Pogled na slovensko radiooddajno postajo v Domžalah

ki je ena največjih v južni Evropi in prične že v kratkem s poizkusnimi oddajami. Slika je posneta z drugega antenskega stolpa in kaže postajo s ptičjega pogleda. Okrog stavb je razločno videti jarke, v katerih je zakopana žična mreža za zvezo z zemljo.

Vodilne osebnosti nekdanje Avstrije in iz svetovne vojne legajo druga za drugo v grob:

častniki sedanje avstrijske vojske nesejo krsto nekdanjega avstr. vojnega ministra in ob pričetku vojne poveljnika 4. avstr. armade, barona Morica Auenberga, ki je pred kratkim umrl na Dunaju.

François M. A. Voltaire

znani francoski pisatelj in frivolni ter cinični sovražnik krščanstva, čigar 150-letnico smrti so obhajali 30. p. m.

Odmev iz svetovne vojne

Angleže je že pred vojno najbolj bodla v oči krepka nemška vojna mornarica, zato so se po porazu osrednjih velesil polastili najprej te ter jo internirali v Scapa Flowu (med otočjem Orkney v severni Angliji), kjer je bilo med vojno glavno zbirališče angleške vojne mornarice. Dne 22. junija l. 1919. so Nemci pod poveljstvom admirala Reuterja vso to svojo mornarico, 53 ladij, potopili in sedaj se Angleži že dlje časa prizadevajo, da bi vsaj nekatere zopet dvignili. Delo gre le počasi in z velikim trdom od rok. Naša slika nam kaže napol dvignjeno oklopno križarko »Moltke«, ki jo odpeljuje vlačilec na bližnjo obalo.

Pogled na Kigsbay

odkoder se je podal znani italijanski general Nobile, dne 25. maja zjutraj s svojim zrakoplovom »Italia« na severni tečaj in ga baje že naslednjo noč preletel. Krožil je nekaj časa nad tečajem, spustil nanj italijansko zastavo in papežev križ, nato se pa podal k povratku, baje v smeri proti Grönlandiji. Stal je ves čas v zvezi s severnimi radijskimi postajami, a dne 25. maja dopoldne so bile te zveze naenkrat prekinjene in od tedaj ni do trenutka, ko pišemo te vrstice, o njem nobenega sledu več. Vznemirjenje narašča od dneva do dneva in na delu je že več rešilnih ekspedicij.

Prof. dr. Fr. Kovačič

pisatelj monumentalnega dela »Zgodovina Lavantinske škofije«, ki je izšlo pred kratkim v založbi maribor. kn. škof. ordinarijata.

K 700 letnici ustanovitve lavantinske škofije

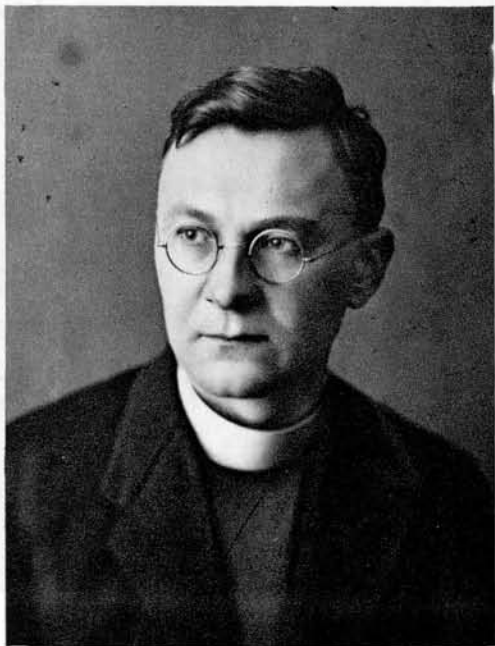
ki smo jo praznovali pretekli mesec; sedanja škofijska palača v Mariboru, v kateri je prvi stoloval veliki lavantinski škof dr. A. M. Slomšek.

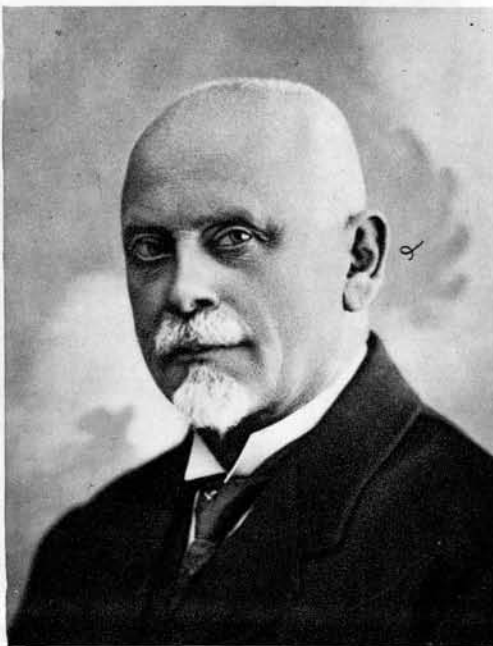
Letalski dan v Mariboru

Kakor lani v Ljubljani, tako se je vršil letos, na binkoštni ponedeljek, velik letalski dan v Mariboru, ki je imel namen zainteresirati najširše občinstvo za stanje in napredek našega letalstva, ki bo tirjalo še tolike pozornosti, da bo moglo vsaj v primeri razdalji slediti letalstvu pri drugih naprednih narodih. Kakor lani v Ljubljani, je vzbudil letalski dan tudi letos v Mariboru ogromno zanimanje najširših slojev in tisoči so občudovali pogum in spretnost naših letalcev. Nastopila je vrsta »Potezov« in letalo ljublj. Aerokluba »Ljubljana«, žal so pa novosadski »Dewoitoni« v zadnjem hipu odpovedali svojo udeležbo. Zvečer se je vršil animiran banket, ki ga je na čast odličnim gostom priredil mariborski Aero-klub, kateremu načeluje ravnatelj dr. Josip Tominšek.

Slike k Slovenskemu biografskemu leksikonu

Jeraj Josip
(*1892), vzgojeslovni pisatelj.

Jeglič Janko Nep.
(*1859), šolnik.

Jeglič Ciril
(*1897), ing. agr., leposlovec in vrtnarski pisatelj.

Državni zavod za slepe v Kočevju

(poprej strokovna šola za lesno industrijo); pogled na zavod z dvorišča s skupinami slepcev pri odmoru.

Skupina slepcev pri ročnem delu.

Skupina slepih izdelovalcev in izdelovalk šček

s svojim orodjem in s svojimi izdelki.

Na levi: Učenci in učenke II. razreda tamošnje osnovne šole za slepe pri pouku.

Med našimi mesrečnejšimi

V bivši strokovni šoli za lesno industrijo v Kočevju je začasno nastanjen državni zavod za slepe iz vse Slovenije. Lastnega doma pa zavod še nima.

Vse drugače bi bilo, ako bi bili merodajni činitelji pravočasno skrbeli za zgradbo zavoda na domačih tleh. Največ otrok, zlasti iz slovenskega Štajerskega je bilo vzgojenih v zasebnem domu slepih v Gradcu, kjer so bile nameščene tudi nekatere slovenske usmiljenke kot učiteljice, ki so učile otroke v Braillovi točkopisu za slepe čitanja in pisanja ter tudi drugih predmetov; posebni mojstri pa raznih obrtov primernih za slepe.

1. marca 1918. je bil v Ljubljani tečaj za priučitev čitanja in pisanja po Braillovi metodi za slepe, da bi se ljudje, zlasti naše slovenske žene, zanimale za pretiskanje knjig črnega tiska v točkovno pisavo za slovenske znake ter se ustanovila knjižnica, ki naj bi jo uporabljali vojni in civilni slepci. Akcija je imela lep uspeh, slovenske žene in dekleta so res ročno pretiskale lepo število knjig (125), l. 1926. se je obnovila ta akcija in spravila 70 knjig v promet.

Za začetek slovenskega zavoda za slepe velja čas po prevratu, ko je 22. novembra l. 1918. prišlo iz Gradca po prizadevanju g. konzistorijalnega svetnika Janeza Kalana 20 vojnihih slepcev. Nastanili so jih v vojašnici vojvoda Mišiča.

Narodna vlada je ustanovila »Kuratorij za oskrbo slepcev«, ki mu je načeloval mestni zdravnik, sedaj višji zdravstveni svetnik dr. Mavricij Rus. Ob koncu šol. leta 1918/1919. in začetkom šol. leta 1919/1920. je dospela v Ljubljano tudi večina civilnih slepcev, to je repatriiranih otrok in odraslih. Kuratorij je najel za zavod ustanovno zgradbo Kranjske hranilnice v Udmatu na Stari poti št. 3. Poslopje je bilo zelo primerno, v ozadju je imelo prostran vrt. V ta zavod so se preselili tudi slepi invalidi.

S šolskim letom 1919/1920. so otvorili na zavodu dvorazredno osnovno šolo, za odrasle gojence pa delavnice za košarstvo in ščetarstvo ter ženska ročna dela. Poučevali so na zavodu tudi petje in klavir. Šola je štela vsega skupaj 40 gojencev, šoloobveznih krog 20. V šolskem letu 1921/1922. se je priglasilo že 24 za šolo godnih otrok. Osnovna šola se je morala razširiti na 3 razrede. Za šoli odrasle gojence se je ustanovila po prizadevanju tedanjega voditelja šole g. Josipa Kobala obrtna nadaljevalna šola.

V l. 1921. pa je bilo prodano poslopje, v katerem je bil nastanjen zavod za slepe in uporabili so ga kot javno bolnico za ženske bolezni. Zavod za slepe so pa premestili iz Ljubljane, kulturnega

središča, v Kočevje, zopet v tujo zgradbo, ki jo vedno zahtevajo nazaj kočevski industrijski krogi.

Kuratorij za oskrbo slepcev se je polagoma izpremenil v društvo »Kuratorij slepcev«, ki si je nadelo nalogo zbirati sklad za zgradbo »Doma slepih iz vse Slovenije«.

Namen tega društva je vzbujati zanimanje za slepe, podpirati njihove težnje po izobrazbi, poleg zbiranja sklada za zgradbo »Doma slepih«, tudi ustanoviti ta zavod ter skrbeti za vzdrževanje.

Ta humanitarni zavod (bržčas zidan v paviljonskem sistemu), je zamišljen tako, da bo služil kot zavetišče slepcem v vseh dobah njihovega življenja, kakor:

- a) slepih otrocičem v predšolski dobi, ki nimajo svojcev ali katerih svojci se ne morejo brigati zanje;
- b) slepi deci v šolski dobi, ki bi vsled telesnih ali celo duševnih hrib motila normalni pouk zdravih slepcev v državnem zavodu;
- c) dalje bi nudil oskrbovalnico in skupno delavnico odraslim slepcem, ki so se izučili v državnem zavodu za slepe v obrti, s katero naj bi si služili svoj kruh, pa so naleteli na posebne nepremagljive ovire, ki ogražajo njih samostojnost;

č) en oddelek bi tvorilo zavetišče za odrasle bolehe in delanezmožne ter stare slepe;

d) naposled bi vsebovala zgradba javno knjižnico s knjigami v Braillovi tiskopisu za slepe.

Ko bo videlo društvo »Kuratorij slepcev«, da naprava stoji in so njegovi smotri izpolnjeni, pa poreče: imamo tudi prostor za normalno slepo šoloobvezno dečo in za šolo, a država naj jo subvencionira.

Akcija lepo napreduje. Sklad, ki ga zbira društvo »Kuratorij slepcev« in denarni sklad po ameriškanskih Slovincih nabran, ki ga čuva mestna občina Ljubljanska, predstavlja skoraj milijon Din. Ker je treba za tako zgradbo ali nakup dovolj velikega poslopja za te namene še mnogo denarja, apeliramo na slovensko javnost, da društvo »Kuratorij slepcev« v tem stremljenju podpre z darovi, volili in udeležitvijo na javnih prireditvah, ki služijo v povečanje imenovanega fonda.

Dne 11. junija ob 8. zvečer bo v dvorani Filharmonične družbe v Ljubljani Glasbeni večer, ki ga priredijo gojenci državnega zavoda za slepe iz Kočevja v prid skladu za zgradbo »Doma slepih« v Sloveniji.

Slovinci in Slovenke, zganite se in napolnite dvorano omenjenega dne do zadnjega kotička!

Gojenci in gojenke kočevskega državnega zavoda za slepe

s svojim upravnim vodstvom in vsem pomožnim osebjem.

Slepi pletarji pri svojem delu v delavnici.

Slepe gojenke pri pletarskem pouku.

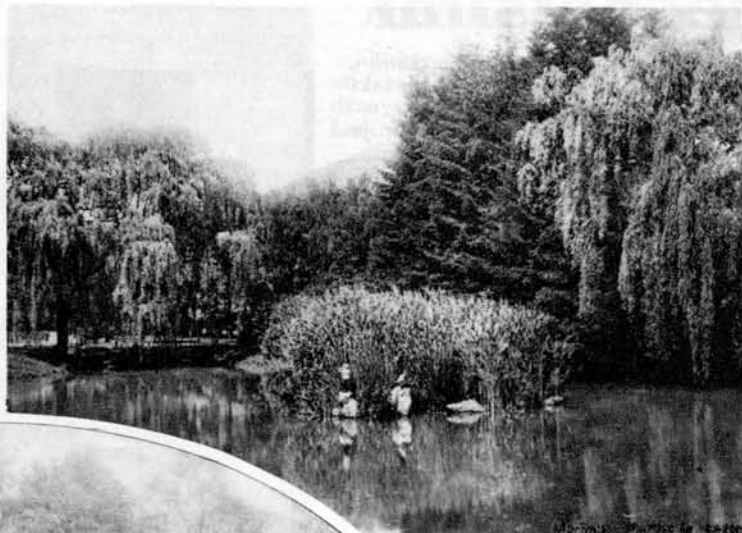
Na desni: Učenci in učenke I. razreda tamošnje osnovne šole za slepe pri pouku; v sredini slepa učenka pri pouku v branju.

Ribnik v mariborskem mestnem parku

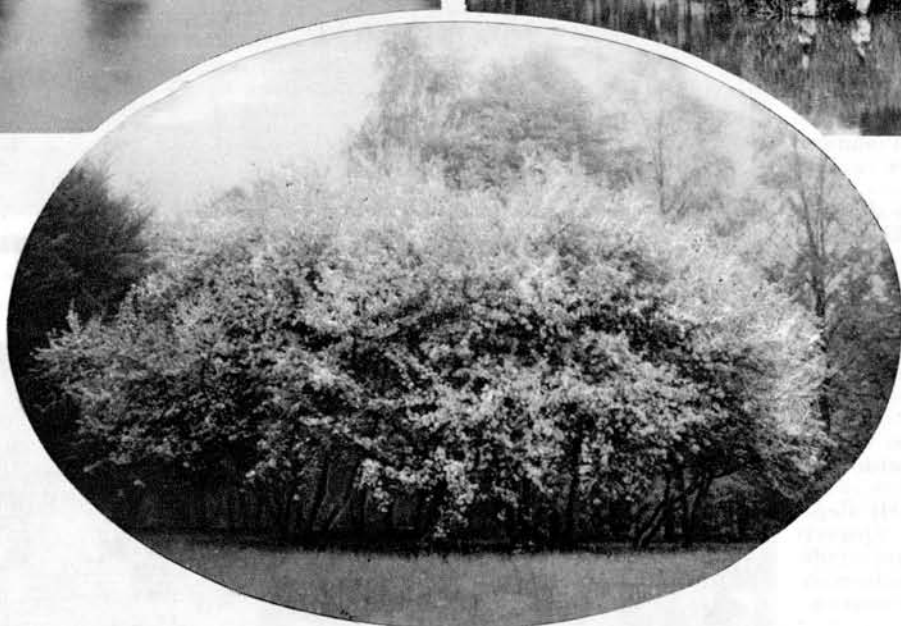
po njem se prepeljavata dva vesela laboda, ki ogledujeta kot dva stražnika starino in mladino, ki šeta in se podi po parku. Če jima ni kaj prav, vtakneta brž glavi v — vodo.

Dve lepi žalobni drevesi mariborskega mestnega parka sta

jesena z visečimi vejami

(*Fraxinus excelsior* var. *pendula*).

Spodaj:

Rdeči palma-sfi javor

ki ga vidimo pri nas le redkokedaj. Doma je na Japonskem in zlasti spomladi, ko njegovi listi kar goré od rdečine se vsak rad ozre nanj. Za mraz je občutljiv, razmnožuje se s cepitvijo in ne zraste nad 5 m visoko.

Cvetoča gostocvetna jablana

doma z Japonskega, ki je v maju vsa obložena z belim ali rdečkastim cvetjem (njeni plodovi so veliki kot črešnje in jako kisli, rabimo jih za ukuhanje). Pogled na tako jablano je čaroben.

Spodaj:

Krasne so spomladanske bukve. Spodnja slika nam kaže v ozadju (drevo s krivenčastim vrhom)

bukev z visečimi vejami

(*Jugus silvatica* var. *pendula*). Nekatere bukve imajo tudi rjavordeče liste.

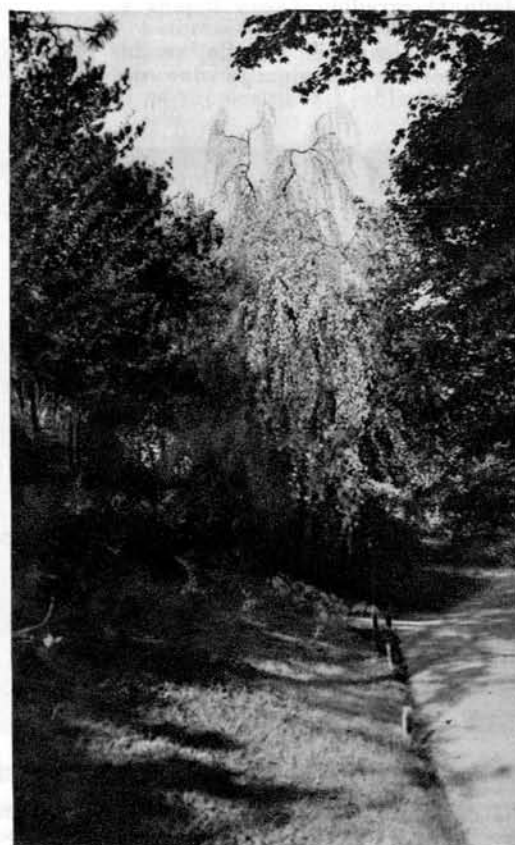
Iz mestnega parka v Mariboru

Ni jih malo, ki hvalijo Maribor, da je najprijaznejše mesto v Sloveniji. Posebno vabljev je njegov glavni park med Trubarjevo in Ciril-Metodovo ulico; ko pomladi ozeleni, je v njem mladega življenja za vsakega dovolj.

V mariborskem mestnem parku ni baš bogatih cvetličnih nasadov ali bogata je lepota zanimivega drevja in okrasnega grmovja. Sicer tudi tu še pogrešamo mnoge rastlinske vrste, ki jih najdemo v modernih parkih po tujih deželah, vendar je v njem zastopanih okrog 125 različnih vrst drevja in grmovja. — Lani je »Oleptsevalno in tujsko-prometno društvo za mesto Maribor in okolico« izdalo ob svoji petdesetletnici zanimivo brošuro »Mestni parki v Mariboru« (sestavil prof. Jak. Zupančič) z imenikom in kratkim opisom dreves in grmov, ki jih najdeš po njegovih nasadih. Poučno knjižico, po kateri lahko določiš in spoznaš vsako rastlino na licu mesta, toplo priporočamo vsem obiskovalcem mariborskih parkov.

Tu prinašamo iz parka nekaj spomladnih slik, ki jih je posnel prof. inž. V. Sadar. Sliki, ki nam kažeta palmasti javor in ginko, sta pa posneti pred zavodom vinarske in sadjarske šole v Mariboru.

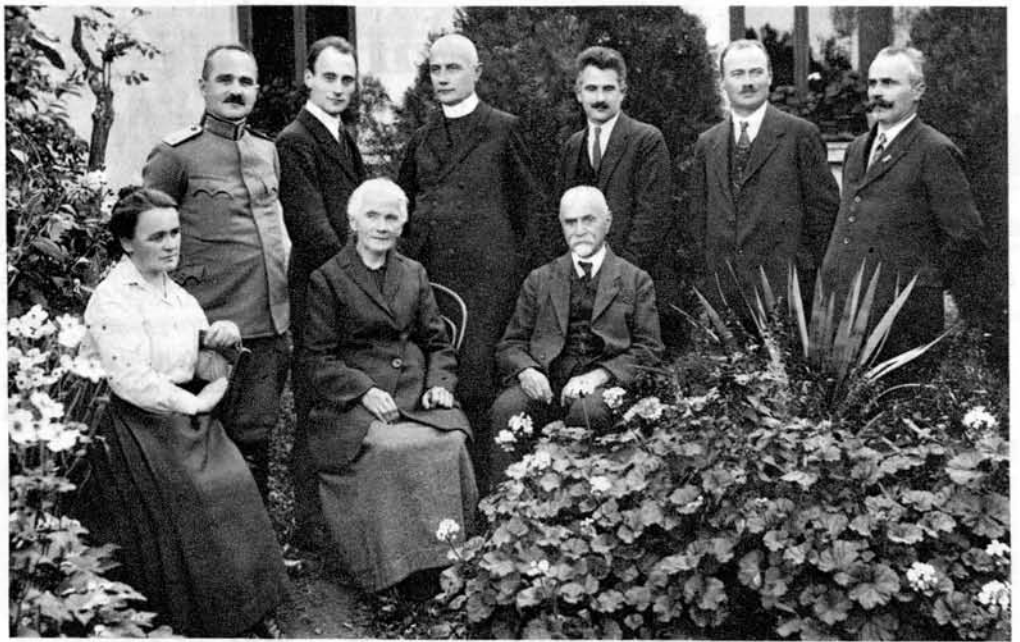
Inž. C. J.

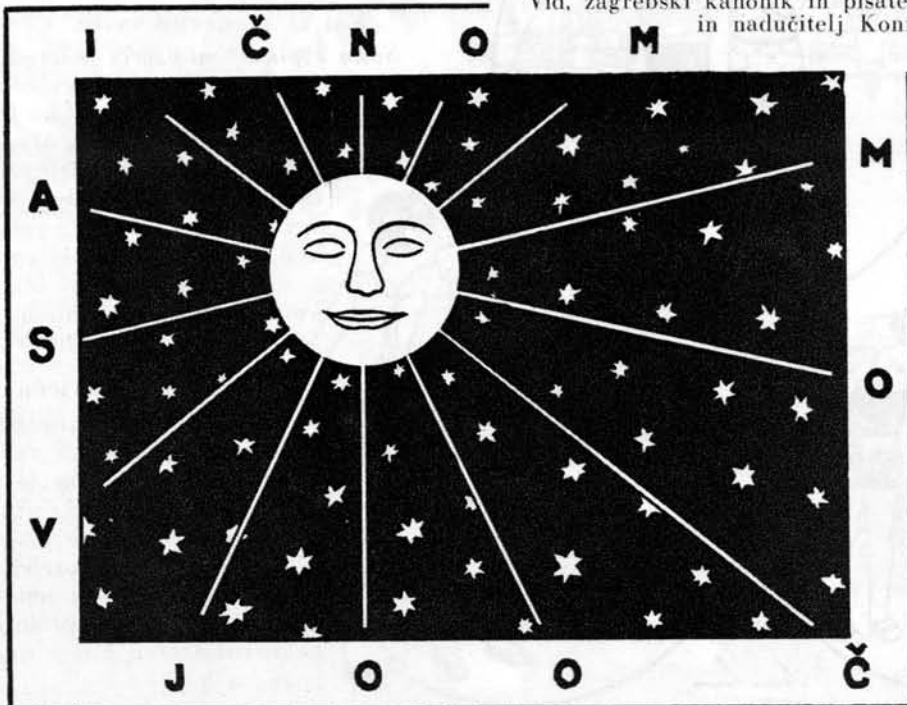
Ing. Kurt Hoffman

novi tehnični ravnatelj Kranjske industr. družbe na Jesenicah.

Z biserne poroke uglednega para Barle v Šmifelu

pri Novem mestu, ki se je vršila preteklo nedeljo. Slika nam kaže otroke biserno-poročencev in sicer sede spredaj: učiteljica Marica ter slavljence Ivana in Ivan Barle, poročena 2. jun. 1868., zadaj pa stoje: podpolkovnik Alojzij, knjigovodja Vid, zagrebški kanonik in pisatelj Janko, drž. pravdnik Gustav, oskrbnik Daniel in nadučitelj Konrad, a manjka še učiteljica Tilka.

I. nagrada: Haggard. JUTRANJA ZVEZDA, II. nagrada: Jurčič, SOSEDOV SIN.

Rešitev uganke v št. 22.

Na sliki kuhinje so naslednje napake:

1. bordura iz mrtvaških glav, 2. metla med pokrovmi na steni, 3. voda teče preko lijaka, 4. ura ima ekscentrično nihalo, 5. iz lonca gleda zajec, 6. mleko uhaja, ne da bi se kadilo, 7. slike na steni so narobe, 8. kuharica nima rok, 9. štedilnik sploh nima vrat, 10. posoda za petrolej na štedilniku, itd.

Pravilnih rešitev je prispelo 212, izžrebana sta pa bila za I. nagrado Juvanc Marjan, dijak v Celju, za II. nagrado Sedlar Janko, učenec I. razreda osnovne šole v Ljubljani.

Sergej Minclov:

Car Berendej.

(Povest iz sibirskega pragozda.)

II. POGLAVJE.

— Kaj se obotavljata, saj ne bom naprej prenašal vajinih besed, name se lahko zaneseta! — je prekinil Vedenej Savič nastali prepir. — Zvrnimo no še vsak eno čašico: zdaj sem jaz na vrsti, da vaju pogostim!

Mignil je dečku in prikazala se je druga zelenka. Izpili so čašice in Ivanu Mitriču so padli razmršeni, dolgi lasje čez čelo navzdol: bogsigavedi, ali je zaspal ali sedel nalašč tako, oči mu ni bilo videti.

— Kako pa je to mogoče, da so se dogodile take hude stvari? — je nagovoril Vedenej Savič Semjona Vasiljiča. — To bi pa vendar rad slišal!

— Prav navadno! Vračal se je nekoč iz Irkutska, od semnja z gonjači: ima jih vedno kakih dvajset v službi. Spotoma so srečali sredi stepe čredo, velikansko čredo. Sto verst ali še več naokoli ni bilo nikjer nobene vasi, to se pravi, onih šotorov. Pastirji so bili samo trije ali štirje... no pa je pričel Vabílin streljati z očmi! Pomežiknil je svojim

gonjačem, zaukal, pa so napadli pastirje. Ti so planili h konjem: imajo vedno osedlane in privezane konje pri roki. No, seveda vsi jim niso ušli; enemu pa se je vendar posrečilo, da je pobegnil. Vabílinovi ljudje so čredo zbrali in jo odgnali. Sam pa je jahal s kako deseterico fantov zadaj. Poslušal je, ali ga bodo zasledovali: vedel je, da sojoti ne bodo mogli trpeti take stvari. Dan pa se je nagibal k večeru in hitro se je stemnilo. Vabílinovi ljudje so vohali, da se bliža nevihta. V tej deželi imajo namreč prav hude nevihte. Bog ne daj, kaj se vse takrat godi v gorovju! Ponoči je sploh težko poditi čredo naprej, ob nevihti pa je to sama nesreča. Ovce se zgnetejo na kup, vtaknejo druga drugi glavo pod trebuh in vse se zajezi. Naj se z njimi dela, kar se hoče, pa bo vse zaman! Ne bodo se ganile, če bi jih tudi na kose sekali! Velika živina pa plane kakor slepa narazen; le poizkusi jo zopet zbrati v temi!

Petrá Mosejič je tedaj velel, naj podijo čredo hitro naprej, sam pa je poiskal klanec in se potuhnil s svojimi pajdaši na slemenu v travi. Hotel je zasledovalce ustaviti, če bi se prikazali. Pričeli so se svetlikati bliski. To se pravi, da je prišla suha nevihta brez naliva in groma, saj ste že videli najbrž kaj sličnega? Vse nebo je neprenehoma zopet in zopet vzplamtelo v sinji luči. Tako so ležali Vabílinovi ljudje eno in drugo uro, vsi so bili puške

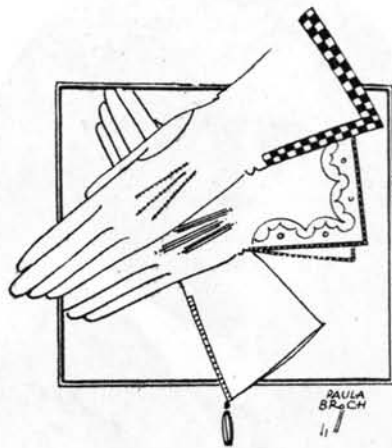
Modni kofiček

Kako naj oblačimo deco?

Nakit in razkošje redkokdaj učinkujeta ugodno, a najmanj pa pri otroku. Otrok je sam ob sebi čudo lepote in mičnosti in mu delamo krivico, ako ga oblačimo, kakor se oblačijo ljudje, ki bi radi z razkošno obleko nadomestili, česar jim narava sama ni dala. Krivico mu delamo tudi zato, ker kvarimo njegov značaj, zraven pa še njegovo zdravje, kajti take dragocene izumetničene obleke so nehigijenične.

Pametna mati bo oblačila otroka čim najbolj enostavno. Prvi pogoj otroške obleke mora biti zlasti v toplem letnem času, da se da prati.

Če pa zagovarjamo enostavnost, nikakor s tem še ni rečeno, da bi morale biti otroške obleke dolgočasno enolične. Nasprotno naj se te obleke le poživijo

z različnimi vezeninami, aplikacijami, obšivi in podobnimi sredstvi, ki jih dajeja umetna obrt in moda na razpolago.

Samo ob sebi se razume, da je treba za otroške obleke vedno izbrati svetle, žive barve; a kraj določa moda. Seveda ne tako strogo, kakor a z odrasle, a vendar.

Predvsem se je tudi v otroški modi izkazal kot zelo mičen in praktičen žemper in njegove oblike. S tem je dana zahteva po dobaroni kombinaciji: krilca so temnejše barve, žemperji pa svetle s pisanimi vzorci.

Domače obleke in predpasniki naj bodo čim enostavnejši v kroju in okraških, kolikor mogoče gladki, da likanje ne vzame preveč časa — saj jih je treba malone vsak dan prati.

Za obiske in druge slovesnejše prilike so za dečke posebno ljubke modro-bele ali črno-bele kombinacije. Poleti si jopič lahko prihranimo, ker zadostuje srajca

s pasom. Naša slika nam kaže nekaj mičnih vzorcev otroške mode.

Za šolo in potovanje nam služijo odlično pletene otroške obleke, ki so izredno praktične, zraven pa tudi kar le možno mične.

Šal iz moderne svile.

Soila s pikastimi vzorci je izredno porabna za vse mogoče kombinacije. Naša slika nam kaže obleko iz gladkega blaga; zgornji del v obliki žempera ima spodaj in preko prsi širok obšiv iz pikaste soile; okoli vratu šal iz enake svile s širokim robom iz blaga kakor obleka. Kombinacija je izredno učinkovita.

Moderne rokavice.

Poletna moda uveljavlja zopet rokavice z zavijanjem. Pristojajo pa le k oblekam in plaščem z ozkimi rokavi. Nosijo se pa za vse prilike, seveda vselej v drugi kakovosti. Za temne kostime z belo bluzo pristojata belo-črni vzorec, kakor nam kaže naša slika.

napeli in poslušali ... ne, ničesar ni bilo čuti. A nenadoma se je zazdelo, da je daleč — predaleč nekaj zatrkalo. Vsi so pritisnili ušesa k zemlji — začuli so, da se res naglo bližajo zasledovalci: kopita so peketa naglo pa težko! Potem se je začul odmev ljudskih glasov, v daljavi so se nejasno prikazali jahači. Bliskalo pa se je tako, da so kmalu razločili, kako podijo oni konje, letijo naprej in da jih je veliko. Čim so pridrveli po klancu navzgor, je nenadoma zavpil Vabilin: sproži! Njegovi ljudje so zagrmeli iz vseh pušk. Sojotski konji so se vzpeli na zadnje noge: ta je sam zletel iz sedla, drugemu se je zrušil konj z glavo na tla ... dvignilo se je cviljenje, krik! Vabilinovi ljudje pa so streljali s pištolami v to gnečo — pok! pok! O, ti nesreča! Sojotiči so se razkropili na vrat, na nos in pobegnili, pobesneli od strahu. Saj nimajo orožja razen loka s puščicami in biča. Še ni bil vsak izmed njih niti čul, kako se sploh strelja!

— No in kaj, pa se mu ni nič zgodilo za vse to? — je vprašal Vedenej Savič.

— Komu naj bi se tam pritožili? Nojonom, svojim knezom ali kaj? No, s temi človek kmalu opravi. Podari se takemu knezu par zelenk žganja, pa še kaka malenkost, s katero ima veselje — pa je vse pri sodnji končano. Oni, ki tožijo, pa so naposled vsega krivi ...

— Nu — nu ... je izustil Vedenej Savič in stisnil usta: — ta je pa res car Berendej ... ali pa — po pravici povedano — pravi pravcati tolovaj!

Semjon Vasilič se je zahehetal s tenkim glasom.

— Tako se delajo kupčije v Urjanhaju, prosim! Saj ga vsi imenujejo pri nas med seboj Berendej. Pa kaj, če bi le bil sam! Poglejte na primer Usinsko vas! Ali veste, kaj se vse tam godi?

— Nehaj no! — se je nenadoma nad njim zadržal njegov tovariš, kakor bi se bil šele zdaj zbudil, in ga je sunil v bok s komolcem.

Semjon Vasilič je takoj obmolknil in se potuhnil.

Vedenej Savič je zmajal z glavo.

— Če se mu ne bo treba zagovarjati pred ljudmi, bo pa moral odgovor dajati pred Bogom! — je rekel: — Na sodni dan se ne bo odkupil od kazni ... No, in kaj, ali se dobro ima potem, ko si je nakopal taka junaštva?

Semjon Vasilič je skomignil z rameni:

— Kdo ve? ... Mrko, prav mrko gleda predse. Obraz ima temen kakor tajga. Prav hudo tudi šepa.

— Šepa? Kako pa to: saj je v prejšnjih letih ravno hodil?

(Dalje prih.)